

Europska agencija za sigurnost i zdravlje na radu

Osvrt na uspješne inicijative sustavnog vrednovanja sigurnosti i zdravlja na radu

Izvršni sažetak

Izvršni sažetak

U Europskoj agenciji za sigurnost i zdravlje na radu (EU-OSHA) sustavno vrednovanje definirano je kao „planirani proces kojim organizacija uspoređuje zdravstvene i sigurnosne procese i učinkovitost s drugima da bi naučila na koji način smanjiti učestalost nezgoda i bolesti, unaprijediti usklađenost sa zdravstvenim i sigurnosnim zakonima i/ili smanjiti troškove usklađivanja”. Ako se vodimo tom definicijom, glavni cilj ovog projekta bilo je preispitivanje programa sustavnog vrednovanja sigurnosti i zdravlja na radu koji su postavljeni na razini sektora, države članice ili na europskoj razini. Također, istraživanjem su se nastojale procijeniti koristi i ograničenja takvih programa i utvrditi ključni faktori i glavne prepreke njihovoj uspješnosti.

Brojne metodologije, uključujući reviziju dokumentacije, upitnik putem e-pošte i internetsku anketu, upotrijebljene su za utvrđivanje programa sustavnog vrednovanja sigurnosti i zdravlja na radu u Europi i prikupljanje detalja o njihovom opsegu, aktivnostima i učinkovitosti. Da bi se te informacije nadopunile, primijenjen je pristup analize slučaja u svrhu daljnjeg razumijevanja odabranih programa i njihovih čimbenika uspjeha i prepreka napretku. To je uključivalo iscrpne razgovore s koordinatorima i sudionicima programa da bi se iskoristilo znanje i praktična saznanja ljudi uključenih u program. Uz to je proveden ograničeni broj analiza slučaja programa sustavnog vrednovanja usmjerenih na teme koje nemaju veze sa sigurnošću i zdravljem na radu u svrhu istraživanja prenosivih uvida.

Nalazi osvrta objašnjavaju raznolikost dostupnih programa i raspon pokrivenih sektora, tema i članstva. Priroda zahtjeva za razmjenu informacija znatno se razlikuje u 24 detaljno pregledana programa sigurnosti i zdravlja na radu i uključuje kvantitativne (tj. ishod sigurnosti i zdravlja na radu) podatke i kvalitativne podatke o dobroj praksi (procesu). Mnogi programi sadrže elemente obje vrste podataka.

Brojne su prednosti programa sustavnog vrednovanja za organizacije članice. Usklađivanje vlastite učinkovitosti s tržištem snažan je motivacijski čimbenik organizacijama da se pridruže programu sustavnog vrednovanja. Još jedan snažan pokretač postizanje je poboljšanja u stopama nezgoda i incidenata. Primjerice, Finnish Zero Accident Forum, dobrovoljna mreža finskih radnih mjesta, ustanovio je da su između 2008. i 2012. stope nezgoda među članovima pale za 46 %, dok se nacionalna stopa nezgoda tijekom tog razdoblja nije znatno mijenjala. Aktivnosti sustavnog vrednovanja Savjetodavnog odbora za industriju papira i kartonske ambalaže (Paper and Board Industry Advisory Committee, PABIAC) Uprave za zdravlje i sigurnost Ujedinjene Kraljevine dogodile su se istodobno s padom stopa nezgoda u industriji papira: od stope više od građevinarstva u devedesetim godinama 20. stoljeća stopa se poboljšala do malo iznad prosjeka svih industrija. „Vizija uspjeha” privlačna je ideja: mnogi sudionici pridružuju se sa željom stvaranja okruženja bez nezgoda.

Rezultati ankete pokazali su da širok raspon čimbenika utječe na uspjeh, no da ne postoji jedan čimbenik koji svi ispitanici smatraju ključnim za uspjeh svojeg programa. Zahtjevi za podatke pokazali su se ključnim čimbenikom, posebice što se tiče sudjelovanja i članstva: programi sustavnog vrednovanja sa zahtjevima za prikupljanje podataka o učinkovitosti manje su privlačni članovima od onih koji uključuju razmjenu dobre prakse o sigurnosti i zdravlju na radu. Usmjeravanje na značajke koje će vjerojatno najviše koristiti članovima najvjerojatnije će dovesti do većeg sudjelovanja i uspjeha, no to ne smije isključivati prikupljanje podataka za koje organizatori programa misle da će biti korisni, posebice ako je to ključno za praćenje napretka. Prijavljivanje nezgoda može biti osjetljivo pitanje i nekim se članovima možda savjetuje da ne dijele informacije o njima: anonimne prijave mogle biti način rješavanja tog problema. Primjerice, program Fleet Safety Benchmarking tvrtke Virtual Risk Manager pokazao je da anonimnost vodi do pouzdanijih slanja podataka i produktivnijih rasprava.

Velika većina programa stvara prilike za umrežavanje i raspravu. Na primjer, Zero Accidents Network u Nizozemskoj pokazala je veće težnje za izravnim radnim skupinama i forumima nego za pasivnijim raspravama i predavanjima odbora. One najbolje funkcioniraju u uvjeravanju sudionika u važnost i primjenjivost politike i postupaka drugih tvrtki na njihove organizacije.

Nekoliko ispitanika u istraživanju raspravljalo je o važnosti umrežavanja kao o instrumentu stvaranja odnosa povjerenja i uzajamne suradnje koji omogućuju uspješnost programa sustavnog vrednovanja. Prilike umrežavanja koje stvara Sveučilišna udruga za zdravlje i sigurnost (Universities Safety and Health Association), forum za razmjenu najbolje prakse u sektoru visokog obrazovanja, među najcjenjenijim su aspektima aktivnosti Udruge. Udruga je ustanovila je da većina sveučilišta u

Ujedinjenoj Kraljevini ima dobre interne procese prikupljanja podataka, stoga smatraju da je najvažnija funkcija kvantitativnih podataka koje stvore uspoređivanje tih podataka s podacima ostalih institucija.

Programi s „praktičnim” elementima, poput demonstracija na licu mjesta i onih s prilikama za izravnu raspravu, smatraju se veoma korisnima iz perspektive članova. Upravljačka skupina za sustavno vrednovanje EU-OSHA-e pokazala je da organiziranje manifestacija u nekonkurentnim „sigurnim” okruženjima omogućuje pojedincima raspravu o spornim i osjetljivim pitanjima i pomaže u osiguranju načina razmišljanja temeljenog na suradnji i potrebnog za promicanje sustavnog vrednovanja.

Druga se razmatranja pojavljuju kao važna, poput jedinice članstva (članstvo povezano s mjestom, a ne s tvrtkom, na primjer, može bolje funkcionirati za neke velike tvrtke) i kriterija za članstvo. Programi široke (npr. Finnish Zero Accident Forum) i uske (npr. program PABIAC HSE-a) sektorske osnove također mogu dobro funkcionirati. Otvaranjem članstva ne samo vodećim dionicima na tržištu u učinkovitosti sigurnosti i zdravlja na radu, već i onima koji postižu slabije rezultate, no teže boljem, Finnish Zero Accidents Forum maksimizira prilike za zajedničko učenje i podršku.

Način na koji su ciljevi oblikovani također je važan; ciljevi moraju biti ambiciozni, no realni. Smatralo se kontraproduktivnim da program Fleet Safety Benchmarking tvrtke Virtual Risk Manager smatralo ima pretjerano fiksnu strategiju prije razvoja. U tvrtki Virtual Risk Manager vjeruju da su rasprave koje se razvijaju na forumu za sustavno vrednovanje i oko njega jednako važne kao i sami podatci.

Informacije dobivene pri sudjelovanju trebale bi sudionicima zaista biti korisne; ako program nije imao vrijednosti, sudjelovanje će se najvjerojatnije smanjiti zbog nedostatka povrata ulaganja iz uključenih sredstava. Općenito, sudionici sustavnog vrednovanja daju prednost usmjerenju na postupke umjesto na ishode, a praktične primjere najbolje prakse članovi veoma cijene. Većina ispitanika složila se da je mogućnost upotrebe rezultata u svrhu olakšavanja promjene ključ uspjeha programa. Programi iz kojih proizlaze dokumenti koji sadrže politiku i postupke sigurnosti i zdravlja na radu smatraju se korisnima jer to može uštedjeti vrijeme razvijanja dokumentacije „od nule”. Razmjena elektroničke dokumentacije posebno je korisna. Upotreba više strategija širenja, poput onih koje upotrebljava BGM u Njemačkoj u svojem opsežnom sustavu poticaja za zakonsko osiguranje od nezgoda, također se smatra važnim čimbenikom uspjeha.

Mnogi ispitanici spominju jednostavnost sudjelovanja. U prethodno navedenom programu BGM-a, upitnici su vrlo jednostavni da bi se smanjile birokratske prepreke. Kratka i jednostavna struktura najnovije ankete u programu PABIAC Uprave za zdravlje i sigurnost u Ujedinjenoj Kraljevini također je rezultirala visokom stopom odaziva.

Upotreba izraza „dobra praksa” ili „najbolja praksa” trebala bi se pažljivo razmotriti. U sklopu svojih aktivnosti sustavnog vrednovanja tvrtka ArcelorMittal Group, sa sjedištem u Luksemburgu, utvrdila je da se poruka „dobra praksa” umjesto „najbolja praksa” često pokazala korisnijom budući da je viđena kao pružanje smjernice, a ne nametanje preskriptivnih postupaka. Voditelji tada imaju osjećaj veće kontrole nad rezultatima procesa sigurnosti i zdravlja na radu.

Ispitanici su se manje slagali oko toga koje karakteristike okruženja ili programa predstavljaju nedostatke. Najčešće su se spominjale velika potražnja za vremenom ili sredstvima i niska razina industrijske podrške. Kada programi uključuju prikupljanje velikih količina empirijskih podataka, mogu nalikovati na istraživačke projekte i zahtijevati znatno više sredstava: metodologijama poput izravnih razgovora ili revizija procesa sigurnosti i zdravlja na radu na licu mjesta treba se pristupati s oprezom.

Prilog izvješću trebao bi služiti kao praktični vodič za pojedince i organizacije koje žele započeti program sustavnog vrednovanja sigurnosti i zdravlja na radu ili nastaviti s daljnjim razvojem postojećeg programa. Postavlja praktične korake u pogledu privlačenja članova, postavljanja ciljeva, održavanja ravnoteže i osiguravanja dugoročne održivosti.

Europska agencija za sigurnost i zdravlje na radu (EU-OSHA) zalaže se za sigurniju i zdraviju Europu koja je produktivnije mjesto za rad. Agencija istražuje, razvija i distribuira pouzdane, uravnotežene i nepristrane informacije o sigurnosti i zdravlju te organizira paneuropske kampanje podizanja svijesti. Agenciju je 1994. osnovala Europska unija sa sjedištem u Bilbao (Španjolska). Ujedinjuje predstavnike Europske komisije, vlade država članica EU-a, udruge poslodavaca i radnika, kao i vodeće stručnjake iz svih država članica EU-a i izvan njih.

European Agency for Safety and Health at Work

Santiago de Compostela 12, 5th floor

48003 Bilbao, Spain

Tel.: +34 944794360

Faks: +34 944794383

E-pošta: information@osha.europa.eu

<http://osha.europa.eu>

Publications Office